

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tilintarkastusrajojen korottamisesta

Hallituksen esitys tilintarkastusrajojen korottamisesta muuttaa mahdollisesti merkittävästi muutoksen vaikutuspiirissä olevien yritysten tilinpäätösten laatua. Esityksen seurauksena noin 90% suomen 300.000 yrityksestä jää tilintarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Hallituksen esityksen keskeinen argumentti on, että mikroyritysten tilinpäätösinformaation varmennusta ei tarvita, koska johdon, omistajien ja velkojien intressiristiriitoja ei näissä yrityksissä ole merkittävässä määrin. Viranomaisten, esimerkiksi verohallinnon, odotetaan luonnoksessa kohdentavan jatkossa resursseja niihin yrityksiin (noin 270.000 kpl) jotka ovat tilintarkastusvelvollisuuden ulkopuolella.

Lausunto

Vastustan luonnoksessa esitettyä lakihanketta nostoa seuraavista syistä:

- 1) Ministeriö ei ole tehnyt selvitystä vuoden 2007 lakimuutoksen seurauksista. Ruotsissa tehtyyn selvitykseen viitataan useassa kohdassa, mutta sen keskeiset johtopäätökset jätetään luonnoksessa huomioimatta. **Vaikutuksiltaan merkittävää lakihanketta ei tulisi tehdä ilman kattavaa tilanneselvitystä.**
- 2) Luonnoksen vaikutusarviot eivät näin ollen ole objektiivisia, faktoihin perustuvia. Perustelut ja vaikutusarviot saattavat näin ollen olla olennaisesti puutteellisia ja joissain tapauksissa harhaanjohtavia. **Lakihanketta ei tulisi hyväksyä ilman asianmukaisia ja olennaisesti oikeita taustatietoja tai lähteitä**

Detaljoidut perustelut lausunnolleni

- 1) Luonnoksen luvussa "YLEISPERUSTELUT" käy erittäin selväksi, että Suomessa ei ole objektiivisesti selvitetty tilintarkastusrajojen asettamisen/korottamisen vaikutuksia yrityksille, sidosryhmille tai yhteiskunnalle. Luonnoksessa viitataan toistuvasti Ruotsissa tehtyihin selvityksiin tilintarkastusrajojen asettamisen/nostamisen vaikutuksista. Tilintarkastusvelvollisuuden määrittävät raja-arvot ovat olleet nykyisellään yli kymmenen vuotta.

Vaikutuksiltaan merkittävää lakihanketta ei tulisi tehdä ilman kattavaa tilanneselvitystä.

- 2) Käsitykseni mukaan useat tilintarkastusrajojen korottamisen puolesta esitetyt perustelut eivät perustu varmennettavissa olevaan tietoon (=faktaan). Lähteitä puuttuu tai ne on olennaisilta osin jätetty mainitsematta.

a. s.9: "Tilintarkastuksen merkitystä talousrikollisuuden ennaltaehkäisyssä ei voida pitää ratkaisevana".

s. 18: "Muutoksella ei siten odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia talousrikollisuuteen."

Sivun 18 lainauksen jälkeen viitataan Ruotsin selvityksiin, jotka antavat viitteitä täysin päinvastaisista vaikutuksista Ruotsissa. Mihin perustuu esitysluonnoksen arvio siitä, että Suomessa vaikutus olisi erilainen kuin Ruotsissa?

Tuoreessa tutkimuksessa (Höglund ja Sundvik, 2018¹) osoitetaan Suomalaisella aineistolla, että tilintarkastamattomissa yrityksissä harjoitetaan merkittävästi enemmän lainvastaista tulosmanipulaatiota. Näin ollen, vastoin luonnoksessa esitettyä väitettä, vaikuttaakin empiirisen aineiston perusteella siltä, että tilintarkastuksella on merkitys talousrikollisuuden ennaltaehkäisyssä ja että lakimuutos itse asiassa saattaisi lisätä talousrikollisuutta.

Luonnoksessa perustellaan väitettä myös sillä, että talousrikollisuutta voidaan harjoittaa nykyisten rajojen puitteissa tai olemalla noudattamatta TTL 2 luvun 2§. Nämä perustelut puoltavat nähdäkseni tilintarkastusrajojen säilyttämistä ja rajojen noudattamisen valvonnan lisäämistä. Esityksellä annetaan mahdollisuus skaalata rikollista toimintaa ylöspäin, suurempiin yhtiöihin.

b. s. 10: ”Teknisten apuvälineiden hyödynnettävyys saattaa myös parantaa tilinpäätösten laatua tulevaisuudessa, vaikka varsinaista tilintarkastusta ei suoritettaisiin”.

Mihin lähteeseen tämä oletus perustuu? Käsitykseni mukaan tekniset apuvälineet tehostavat ensisijaisesti taloudellisen tiedon prosessointia. Olennaista tässä yhteydessä on, että ne eivät käsittäkseni muuta prosessiin syötettyä virheellistä (tahallista tai tahatonta) informaatiota oikeaksi.

c. s.13: ” ..., ja alle puolella pienistä yhtiöistä oli ulkopuolista rahoitusta, ei tarvetta tilintarkastukselle katsottu voivan monissa pienissä yhtiöissä perustella omistajien edun valvonnalla tai rahoittajien edun turvaamisella”.

Luonnoksessa on viitattu HE 194/2006:een. Päteekö tämä arvio ”alle puolet” edelleen ja soveltuuko se näihin yrityksiin joita ollaan nyt vapauttamassa?

Suomen Asiakastieto Oy:n tilinpäätöstietokantojen perusteella oli vuonna 2016, määrittelystä riippuen, noin 35%-90%:lla mikroyrityksellä² taseeseen kirjattua ”ulkopuolista rahoitusta”. Pankkilainaa on havaintojeni mukaan alle puolella mikroyrityksistä, mutta kun mukaan otetaan muut vieraan pääoman tyypit on ulkopuolista rahoitusta jopa 90%:lla mikroyrityksistä. Tältä osin tätä ei tätä luonnoksessa esitettyä lukua voida nykyisin käyttää osoituksena ulkopuolisten rahoittajien puuttumisesta.

d. s.15: ”Muutosta perusteltaessa arvioitiin, että noin puolet velvollisuudesta vapautuneista valitsisivat vapaaehtoisesti tilintarkastajan.”

s. 17: ”..., käytännössä vain osa niistä yrityksistä, joita muutos koskee, luopuisi tilintarkastuksesta, ja vain marginaalinen osa näistä syylistyisi muutoksen johdosta väärinkäyttöksiin.”

Ittosen, Höglundin ja Sundvikin (2017) selvityksen mukaan noin 25% TTL 2:2 raja-arvot alittavista yhtiöistä valitsi vuonna 2014 vapaaehtoisesti tilintarkastajan

¹ Henrik Höglund & Dennis Sundvik (2018). Do auditors constrain intertemporal income shifting in private companies?, *Accounting and Business Research*, DOI: [10.1080/00014788.2018.1490166](https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1490166)

² Liikevaihto < 700.000, ja Tase < 350.000. Henkilöstön lukumäärää ei käytettävissä, koska sitä ei raportoida tilinpäätöksessä.

(eli 75% jätti valitsematta). Tietyillä toimialoilla ja tietyissä maakunnissa oli vapaaehtoisen tilintarkastuksen osuus n. 20%. Luvussa 3.1. esitetyt taloudelliset vaikutukset vaikuttavat näin ollen tulkinnanvaraisilta.

e. s.15: ”Mikäli puolet muutoksen kohteena olevista yrityksistä eli arviolta 18 000 yritystä hyödyntäisi mahdollisuutta luopua tilintarkastuksesta, tarkoittaisi se yhteensä vähintään noin 18 000 000 euron säästöä vuositasolla. Tätä voidaan pitää varsin tuntuvana hallinnollisena säästönä yrityksille, ja muutos koskettaisi poikkeuksellisen suurta osaa yrityksistä”

Suurempi säästö saavutettaisiin vapauttamalla pelkästään Nokia tilintarkastuksesta.

f. s.17: ”Esitetyllä muutoksella ei siten odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia valtion verokertymään, koska osa mikroyrityksistä on vapautettu tilintarkastusvelvollisuudesta jo nykyisten rajojen nojalla, käytännössä vain osa niistä yrityksistä, joita muutos koskee, luopuisi tilintarkastuksesta, ja vain marginaalinen osa näistä syylistyisi muutoksen johdosta väärinkäyttöksiin. Suomessa on yleisesti ottaen hyvä veromoraali sekä traditio säästösten noudattamisessa.”

Yritysten säästöistä esitettiin puolen sivun mittainen laskelma (päädyttiin siihen, että yritykset saattavat säästää 18 M€). Kustannuksista tai vaikutuksista verokertymään ei luonnoksessa esitetä lainkaan laskelmaa.

Tekstissä mainitaan ilman lähdettä, että ”vain osa... luopuisi tilintarkastuksesta”. Kuten aikaisemmin mainitsin, noin 75% yrityksistä on nykyisen lain puitteissa jättänyt tilintarkastajan valitsematta.

Lakihanketta ei tulisi hyväksyä ilman asianmukaisia ja olennaisesti oikeita taustatietoja tai lähteitä.

Helsingissä, 3. lokakuuta 2018

Kim Ittonen, KTT
kim.ittonen@hanken.fi
+358 (0)29 4313 786